

جبران خسارت توسط دولت

مؤلفین

مرضیه حیدری

وکیل دادگستری

دکتر امید ولاح

وکیل دادگستری و مدرس دانشگاه

انتشارات قانون یار

۱۳۹۹

سرشناسه	: حیدری، مرضیه، ۱۳۶۲ -
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: جبران خسارت توسط دولت/ مولفین مرضیه حیدری، امید دولاح.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۴۵۶-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۵۳] - ۱۶۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: تأمین خسارت -- ایران
موضوع	: Indemnity -- Iran
موضوع	: مسئولیت دولت -- ایران
موضوع	: Government liability -- Iran
شناسه افزوده	: د. لا. مید، ۱۳۵۸ -
رده بندی کنگره	: ۸۳۳KM۱
رده بندی دیویی	: ۵۵۰.۳۰۴۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۰۴۶۸

انتشارات قانون یار

جبران خسارت توسط دولت

تألیف: مرضیه حیدری - دکتر امید دولاح

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضل

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۴۵۶-۴

مرکز پخش قانون یار: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹

۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶

فهرست مطالب

۹.....	پیشگفتار
۱۱.....	فصل نخست
۱۱.....	کلیات
۱۱.....	مبحث نخست: واژه شناسی
۱۱.....	گفتار نخست: واژگان اصلی
۱۹.....	گفتار دوم: واژگان مهم و مرتبط
۲۶.....	مبحث دوم: درآمد و مصارف دولت اسلامی
۲۶.....	گفتار نخست: درآمد
۳۲.....	گفتار دوم: مصارف
۳۴.....	مبحث سوم: درآمدی بر مسئولیت اخذی اشخاص حقوقی
۳۴.....	گفتار نخست: انواع و ماهیت اشخاص حقوقی
۳۹.....	گفتار دوم: اقسام مسئولیت اشخاص حقوقی
۴۷.....	فصل دوم
۴۷.....	مبانی پذیرش مسئولیت دولت در جبران خسارت
۴۷.....	مبحث نخست: مبانی فقهی
۴۷.....	گفتار نخست: قاعده طلب
۵۸.....	گفتار دوم: قاعده ضمان بالخراج
۶۱.....	مبحث دوم: مبانی حقوقی
۶۲.....	گفتار نخست: نظریه تقصیر
۶۴.....	گفتار دوم: نظریه خطر
۶۷.....	مبحث سوم: مبانی جرم شناختی
۶۷.....	گفتار نخست: تحلیل رویکرد ترمیمی به جبران خسارت توسط دولت

گفتار دوم : تحولات نوین جبران خسارات توسط دولت در عصر حاضر ۷۱

فصل سوم ۷۵

مصادیق، منابع، فواید و چالش‌های مسئولیت دولت در جبران خسارات در حقوق ایران ۷۵

مبحث نخست : مصادیق قانونی پرداخت خسارات توسط دولت ۷۵

گفتار نخست : اشتباه قاضی ۷۵

گفتار دوم : فقدان، غیبت و عدم تمکن عاقله ۸۸

گفتار سوم : عدم امکان دریافت دیه از مرتکب ۱۰۱

مبحث دوم : شیوه‌های پرداخت، فواید و چالش‌های جبران خسارت توسط دولت ۱۲۷

گفتار نخست : شیوه‌ها ۱۲۷

گفتار دوم : اهداف جبران خسارت ۱۳۹

گفتار سوم : چالش‌ها و محدودیت‌ها ۱۴۲

منابع و مآخذ ۱۵۳

پیشگفتار

اصل مسئولیت به طور کلی در روابط خصوصی افراد در جامعه امر پذیرفته شده ای است و ناشی از اصل عدالت خواهی و اخلاق فردی و اجتماعی و اصول و قواعد حقوقی است و این اصل حکم می کند که هر کسی به دیگری ضرری وارد کند باید از عهده جبران خسارت آن بر آید، امروز تقریباً در تمامی کشورها مسئولیت مدنی دولت پذیرفته شده است. مساله بروز خسارات رنج جبران آن از دیرباز بشریت را به فکر این انداخت تا نسبت به ایجاد منبع تامین کننده خسارات به خصوص در مواردی که با تنگدستی و ناتوانی یا مجهول بودن و عدم دسترسی به عامل ورود زیان اقدام نمایند و از طریق گسترش فکر تعاون و همیاری بین مردم و دخالت دولت ها در پرداخت و جبران ضرر و زیان از طریق تاسیس نهاد بیمه و گسترش صندوق های تعاون اجتماعی و با توجه به مسئولیت های جمعی به جای مسئولیت فردی کوشید تا حتی الامکان خسارات ناشی از مسئولیت های اشخاص در مواردیکه خطا و تقصیر عامل ورود زیان چه به عنوان یک فرد و شخص حقیقی اجتماع و چه از طریق یک شخص حقیقی یا حقوقی زیر مجموعه حاکمیت دولت ها را بلا جبران نگذارد. بیان راحت تر وقتی از جبران خسارت صحبت می شود، به طور معمول جبران خسارت بزه دهننده متعارف به ذهن می شود. قانون گذار نیز نوعاً به جبران خسارات بزه دیده اشاره می کند که در این رابطه قانون آیین دادرسی کیفری سال ۱۳۹۲ (اصلاحی ۱۳۹۴) به جبران خسارات متهم توسط دولت تصریح کرده که این امر از نکات برجسته قانون مزبور است و منطبق با اسناد بین المللی می باشد. عدم تصریح قانون اخیر به جبران خسارات متهم توسط شاکی غیرمحقق مانع جبران خسارت وی نیست. چون طبق قواعد عمومی مسئولیت مدنی هر کسی زبانی به دیگری وارد کند، مسئول جبران خسارت خواهد بود. امروزه پرونده های زیادی در محاکم مطرح می شود که به دلایلی

مانند قوت قاتل ، فرار ، ناپدید شدن ، شناسایی نشدن قاتل و ... امکان جبران خسارت توسط مرتکب وجود ندارد و مدت زمانی طولانی این پرونده ها در محاکم به دلیل ابهام و خلاء قانونی معطل مانده است و بزه دیدگان نیز با گذشت زمان ، زیان بیشتری را متحمل می شوند. این در حالی است که قوانین ما ، که برگرفته از فقه غنی اسلامی می باشد ، دارای ظرفیت های فراوانی است که با مراجعه به آن می توان ابهامات و خلاءهای قانون و مشکلات بوجود آمده را برطرف نمود.